

В.Ф. Тищенко (*Харківський національний економічний університет, Україна*)

ІНТЕГРАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СТРУКТУРНОЇ КОМПОНЕНТИ ЕКОНОМІКИ ЗНАТЬ

У статті запропоновано методичний підхід до оцінювання рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які є структурною компонентою економіки знань. Підхід базується на розрахунках інтегральних показників методом ентропії та спрямований на групування регіонів за рівнем розвитку ІКТ. Реалізація підходу дозволила провести комплексне оцінювання рівня розвитку ІКТ у розрізі регіональних кластерів за досліджуваній період.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інтегральний показник, ентропія, економіка знань.

Табл. 4. Рис. 4. Літ. 20.

В.Ф. Тищенко (*Харьковский национальный экономический университет, Украина*)

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦЕНКА УРОВНЯ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК СТРУКТУРНОЙ КОМПОНЕНТЫ ЭКОНОМИКИ ЗНАНИЙ

В статье предложен методический подход к оценке уровня развития информационно-коммуникационных технологий (ИКТ), которые являются структурной компонентой экономики знаний. Подход базируется на расчетах интегральных показателей методом энтропии и направлен на группировку регионов в соответствии с уровнем развития ИКТ. Реализация подхода позволила провести комплексную оценку уровня развития ИКТ в разрезе региональных кластеров за исследуемый период.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, интегральный показатель, энтропия, экономика знаний.

V.F. Tyshchenko (*Kharkiv National Economic University, Ukraine*)

INTEGRAL ESTIMATION FOR DEVELOPMENT LEVEL OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AS A STRUCTURAL COMPONENT OF KNOWLEDGE ECONOMY

The article offers a methodical approach to estimation of the development level for information and communication technologies (ICT) as a structural component of the knowledge economy. This approach is based on calculations of the integral indices by means of entropy method, it is directed on regions' grouping in accordance with the level of ICT development. Implementing this approach enables complex estimation of the level of ICT development for regional clusters during the period under study.

Keywords: information and communication technologies; integral index; entropy; knowledge economy.

Постановка проблеми. Планета стає все більш охопленою телекомунікаційно-комп'ютерною мережею та системою Інтернет. Саме тому в новій технологічній епосі, яку активно й успішно освоюють окремі країни та регіони, інформація стає визначальним чинником, стратегічним рушієм конкурентоспроможності.

Одним з головним пріоритетів при розбудові економіки знань в Україні також є подальший розвиток інформаційного суспільства: прискорення роз-

робки та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя; необхідність збільшення різноманітності та кількості послуг населенню й бізнесу на основі ІКТ; створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів тощо. Розуміння важливості такого ресурсу як інформація загострило проблему якісного розвитку та створення адекватного механізму оцінювання й аналізу ІКТ як в цілому по Україні, так і в її регіонах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційну складову розвитку економіки знань, проблеми інформаційного забезпечення і використання інформаційної продукції та послуг досліджували В. Іванова [8], І. Ковтунік [10], Р. Кожухівська [11], О. Михайловська [14] та інші. У дослідженнях були розглянуті такі питання, як понятійно-категоріальний апарат інформаційного ринку, рівень його розвитку в Україні, а також процеси й проблеми інформаційного суспільства.

Невирішені частини проблеми. Проблемами оцінювання рівня розвитку ІКТ вчені та практики займаються досить давно, створено безліч рекомендацій і методик аналізу тенденції розвитку українського ринку ІКТ порівняно зі світовими та оцінювання його позиції в Україні. Разом із тим, досить багато питань потребують подальшої розробки, одним з яких і є формування методичного підходу до оцінювання рівня розвитку ІКТ як структурної компоненти економіки знань у розрізі регіонів.

Метою дослідження є розробка методичного підходу до оцінювання рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в розрізі регіонів України, спрямованого на отримання обґрунтованих результатів, які комплексно відображають ступінь регіонального інформаційного розвитку як структурної компоненти економіки знань.

Основні результати дослідження. Вирішення проблем формування і розвитку інформаційного ринку в Україні потребує вивчення досвіду розвинених країн світу, більшість з яких усвідомили важливість якісного інформаційного забезпечення для успішного розвитку економіки знань.

Світова індустрія інформаційних і комунікаційних комп'ютерних технологій, за оцінками Світового банку, становить близько 1000 млрд. дол. США, і хоча темпи її розвитку найвищі на світовому ринку (11% щорічно), попит на засоби інформатизації залишається далеко не задоволеним і зростає ще більшими темпами [11, 111]. Сектор ІКТ розвивається динамічно, про що свідчать дані, наведені на рис. 1. Найбільше зростання спостерігається у розвитку рухомого стільникового зв'язку, що взаємопов'язано із зниженням використання фіксованих телефонних ліній. Аудиторія користувачів Інтернет має стабільну позитивну динаміку, що пояснюється розширенням «глобальної павутини» та спрощенням доступу до неї. Ті країни, які спеціалізуються у сферах високих технологій, мають вищі темпи економічного зростання в порівнянні з іншими країнами. Інформаційний ринок активно розвивається у Японії, США, Західній Європі, Ізраїлі, Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (Гонконг, Південна Корея, Тайвань, Сінгапур, Малайзія) [19].

Україна також взяла курс на розбудову інформаційного суспільства, але частка українського сегмента у світовій інтегрованій інформаційно-телеко-

мунікаційній системі поки ще зовсім незначна – сфера ІТ перебуває у стані активного становлення, особливо в напрямі надання ІТ-послуг (розробка ПЗ, консультування з питань інформатизації, обробка даних, ремонт і технічне обслуговування техніки). Україна виступає в ролі не продуцента, а споживача (при цьому вториннопохідних) інформаційних продуктів і послуг, хоча й відомо, що жодна країна, яка опинилась поза створенням й ефективним застосуванням сучасного інформаційного ринку, не в змозі будувати й реалізовувати економічну стратегію розвитку на випередження.

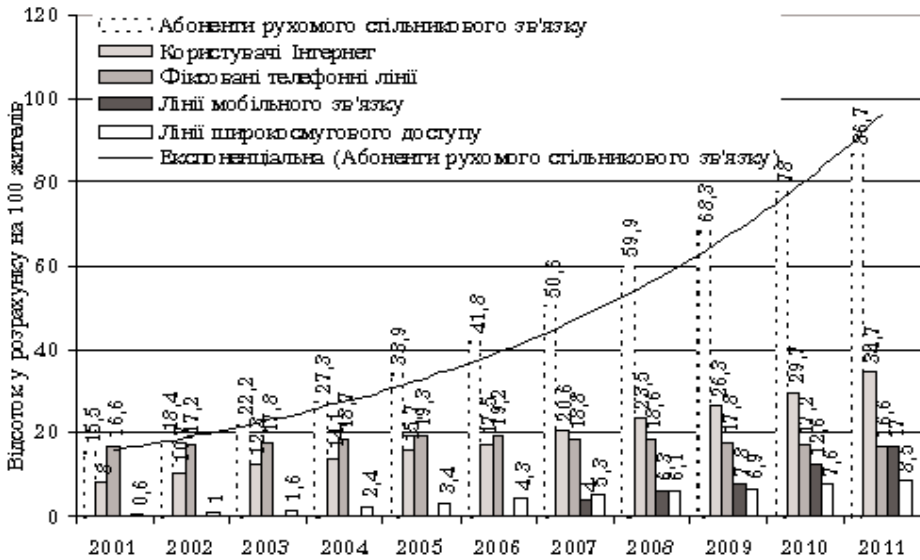

Рис. 1. Динаміка показників розвитку ІКТ у світі за 2000–2010 роки, розроблено за [20]

На практиці для кількісного оцінювання рівня розвитку інформаційного суспільства використовуються інтегровані характеристики – композитні ІКТ-індекси (е-індекси), побудовані на базі наборів ІКТ-індикаторів з урахуванням обраних пріоритетів [3]. В Україні також широко користуються результатами оцінок міжнародних організацій на базі різних підходів і методик (табл. 1).

З наведених даних (табл. 1) видно, що практично всі ІКТ-індекси розміщують Україну на 50-му – 60-му місцях за показниками розвитку й доступності для населення широкосмугових телекомунікацій, зокрема мереж доступу до Інтернет; за ступенем інтегрованості у глобальний веб-простір і за показниками кількості Інтернет-аудиторії. Поки що зберігається певне відставання України від середньосвітового рівня. Слід зазначити, що існуюча слабка позитивна динаміка забезпечується не стільки завдяки імплементації найсучасніших ІКТ, скільки за рахунок «наздоганяючого» впровадження, наприклад, телекомунікацій чи стільникового мобільного зв'язку. Все це свідчить про невиважену політику уряду у реалізації національних проектів інформатизації та стимулюванні розвитку ринку ІКТ.

Таблиця 1. Динаміка позицій України у світових рейтингах розвитку інформаційного суспільства*

Період		Networked Readiness Index (загальна кількість країн - 138)	E-Readiness (загальна кількість країн - 70)	e-Government Readiness Index (загальна кількість країн - 182)	IT industry Competitiveness (загальна кількість країн - 66)	ICT Development Index (загальна кількість країн - 151)
	2002	Місце	66	54	-	-
	Ранг	3,05	3,05	-	-	2,5
2003	Місце	70	54	54	-	-
	Ранг	2,98	3,27	0,462	-	-
2004	Місце	78	54	45	-	-
	Ранг	2,96	3,79	0,5346	-	-
2005	Місце	82	57	48	-	-
	Ранг	2,28	3,51	0,5456	-	-
2006	Місце	76	61	-	78	-
	Ранг	3,51	3,62	-	-	-
2007	Місце	75	60	41	56	51
	Ранг	3,46	4,02	-	23,9	3,8
2008	Місце	70	61	41	57	58
	Ранг	3,69	4,31	0,5728	24,3	3,56
2009	Місце	62	62	-	50	58
	Ранг	3,88	3,88	-	31,4	3,59
2010	Місце	82	-	54	-	-
	Ранг	3,53	-	0,5158	-	-
2011	Місце	90	-	-	51	-
	Ранг	3,53	-	-	28,9	-

* розроблено за [9].

З огляду на існуючу ситуацію та світові тенденції, забезпечення адекватної оцінки рівня розвитку ІКТ, яка б враховувала особливості України, надасть змогу активізувати процес переходу до економіки знань з метою забезпеченні конкурентоспроможності країни.

Пропонуємо методичний підхід до оцінювання рівня розвитку ІКТ в регіонах України, що складається з 3 взаємопов'язаних етапів, змістовність і послідовність розрахунку яких детально викладено на рис. 2.

Апробація запропонованого методичного підходу до оцінювання рівня розвитку ІКТ в регіонах була проведена на основі даних Державного комітету статистики України у динаміці за 5 років (2005–2009 рр.).

Відповідно до першого етапу (рис. 2, модуль 1) запропонованого методичного підходу та з урахуванням таких аспектів, як: доступність інформації; можливість вживання відповідного математичного апарату; підходи авторів до показників регіонального розвитку ІКТ [4; 7; 13; 18]; офіційні дані Державного комітету статистики України [2; 3; 15] була сформована система часткових показників-індикаторів, що характеризують регіональний розвиток ІКТ в Україні (табл. 2).

Другий етап дослідження (рис. 2, модуль 2) дозволив провести інтегральну оцінку рівня розвитку ІКТ в регіонах у динаміці за 5 років (2005–2009 рр.) та дійти таких висновків:

1. Донецький регіон займає лідируючі позиції (1 ранг) за рівнем розвитку комунікаційних та інформаційних технологій протягом усього досліджуваного періоду (табл. 3).

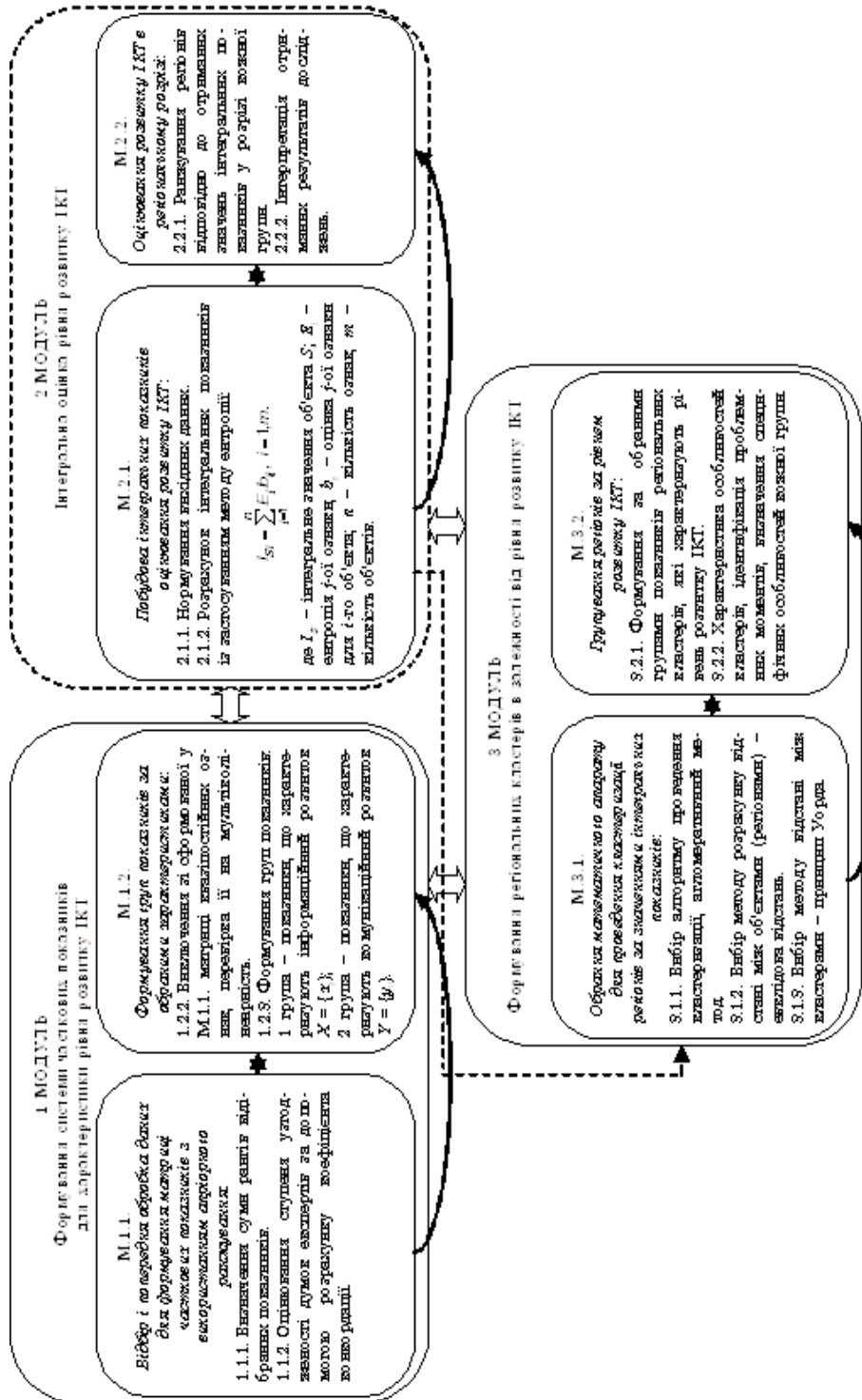

Рис. 2. Методичний підхід до оцінювання рівня розвитку ІКТ у розрізі регіонів, авторська розробка

Таблиця 2. Сформована система показників комунікаційних та інформаційних технологій, авторська розробка

Категорія показника	Номер показника у категорії	Характеристика показника	Од. вим.	Умовне позначення
Показники, що характеризують комунікаційний розвиток регіонів				
Характеризують комунікаційний розвиток регіонів	1.1.	Доходи від надання послуг пошти та зв'язку	млн.	KP ₁
	1.2.	Відправлення газет і журналів	млн.	KP ₂
	1.3.	Відправлення листів	млн.	KP ₃
	1.4.	Відправлення телеграм	млн.	KP ₄
	1.5.	Відправлення посилок	тис.	KP ₅
	1.6.	Міжміські телефонні переговори	млн.	KP ₆
	1.7.	Забезпеченість населення основними домашніми телефонними апаратами, на 100 сімей	од.	KP ₇
	1.8.	Забезпеченість населення трансляційними радіоточками звукового проводового мовлення, на 1000 осіб	од.	KP ₈
Показники, що характеризують інформаційний розвиток регіонів				
Характеризують інформаційний розвиток регіонів	2.1.	Наявність парку обчислювальної техніки за регіонами	тис.	IP ₁
	2.2.	Мережа підприємств (організацій), які забезпечені обчислювальною технікою за регіонами (мали на балансі ЕОМ)	од.	IP ₂
	2.3.	Вибуття парку обчислювальної техніки по регіонах	од.	IP ₃
	2.4.	Поповнення парку обчислювальної техніки по регіонах	од.	IP ₄

Найвищий рівень розвитку комунікаційних технологій спостерігався в 2008 р., коли значення $I_{кр}$ склало 0,76, а найнижчий у 2009 р. – $I_{кр} = 0,66$.

Найвищий рівень розвитку інформаційних технологій спостерігався в 2009 р. (0,97), найнижчий – у 2005 р., коли значення інтегрального показника склало 0,61 (рис. 3, рис. 4).

2. Друге та третє місце за ранговим значенням комунікаційних та інформаційних технологій посіли, відповідно, Харківський та Дніпропетровський регіони (рис. 3, рис. 4).

3. З усіх регіонах, крім Київського, за досліджуваний період спостерігається підвищення рівня розвитку інформаційних технологій.

4. Динаміка розвитку комунікаційних технологій нестабільна та простежується загальна тенденція до поступового зниження рівня цього показника, а в таких регіонах, як Чернівецький, Хмельницький, Тернопільський, Сумський, Полтавський, Кіровоградський, АРК – майже в 1,5–2 рази.

І тільки по Харківському, Одеському, Львівському, Київському, Закарпатському, Донецькому, Дніпропетровському, Вінницькому регіонах спостерігається незначне підвищення цього показника на кінець 2009 року.

Третій етап дослідження (рис. 2, модуль 3) дав змогу виділити 4 кластери з урахування інтегральних значень інформаційної та комунікаційної складових комплексного показника ІКТ, між якими спостерігаються істотні відмінності у тенденціях розвитку ІКТ (табл. 4).

Той факт, що Харківський, Донецький і Дніпропетровський регіони за весь досліджуваний період входили до першого кластеру, який характеризує-

Таблиця 3. Значення і ранг узагальнюючих показників розвитку комунікаційних та інформаційних технологій у розрізі регіонів, авторська розробка

Регіон/область	Інтегральний показник "комунікаційні технології"										Інтегральний показник "інформаційні технології"											
	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009		
АРК	0,41	6	0,34	6	0,31	7	0,30	8	0,26	10	0,22	7	0,26	7	0,33	7	0,33	7	0,38	7	0,40	7
Вінницька	0,21	17	0,19	16	0,21	12	0,28	10	0,28	7	0,11	11	0,12	11	0,16	12	0,18	11	0,18	11	0,18	11
Волинська	0,14	21	0,13	20	0,10	23	0,10	23	0,10	22	0,02	23	0,03	23	0,06	22	0,10	22	0,10	22	0,10	21
Дніпропетровська	0,61	3	0,59	2	0,61	3	0,71	2	0,62	3	0,57	3	0,64	3	0,79	2	0,89	3	0,91	2	0,91	2
Донецька	0,75	1	0,69	1	0,73	1	0,76	1	0,66	1	0,61	1	0,68	1	0,81	1	0,90	1	0,90	1	0,97	1
Житомирська	0,24	15	0,22	13	0,20	14	0,27	11	0,24	13	0,07	18	0,09	14	0,13	15	0,14	16	0,15	14	0,15	14
Закарпатська	0,07	25	0,06	25	0,06	25	0,09	24	0,09	24	0,05	19	0,06	19	0,08	19	0,10	19	0,10	19	0,11	19
Запорізька	0,38	7	0,32	7	0,31	6	0,30	7	0,28	8	0,27	4	0,34	4	0,38	6	0,42	6	0,45	5	0,45	5
Івано-Франківська	0,13	24	0,11	24	0,11	22	0,12	19	0,11	18	0,07	17	0,08	18	0,10	18	0,11	18	0,13	18	0,13	18
Київська	0,30	11	0,26	10	0,24	10	0,36	6	0,36	6	0,19	8	0,20	9	0,22	10	0,18	13	0,18	13	0,16	12
Кіровоградська	0,23	16	0,17	17	0,14	17	0,12	20	0,09	25	0,02	22	0,03	22	0,05	23	0,06	24	0,06	24	0,06	24
Луганська	0,32	9	0,28	9	0,28	8	0,28	9	0,25	11	0,19	9	0,21	8	0,26	8	0,29	8	0,29	10	0,29	10
Львівська	0,42	5	0,38	5	0,38	5	0,42	5	0,43	5	0,25	6	0,29	6	0,42	4	0,49	4	0,54	4	0,54	4
Миколаївська	0,17	20	0,12	22	0,13	19	0,15	15	0,16	15	0,11	12	0,12	12	0,16	11	0,18	12	0,18	12	0,16	13
Одеська	0,51	4	0,46	4	0,44	4	0,50	4	0,54	4	0,26	5	0,31	5	0,38	5	0,43	5	0,43	5	0,43	6
Полтавська	0,36	8	0,29	8	0,26	9	0,24	13	0,20	14	0,17	10	0,19	10	0,24	9	0,27	9	0,27	9	0,31	9
Рівненська	0,13	23	0,12	21	0,11	21	0,11	21	0,10	21	0,04	21	0,04	21	0,05	21	0,08	21	0,10	20	0,09	22
Сумська	0,25	14	0,19	15	0,16	16	0,15	17	0,12	17	0,07	16	0,09	15	0,14	14	0,15	15	0,15	15	0,15	15
Тернопільська	0,19	18	0,15	19	0,11	20	0,11	22	0,11	19	0,00	25	0,01	25	0,04	24	0,07	23	0,07	23	0,07	23
Харківська	0,63	2	0,58	3	0,66	2	0,70	3	0,62	2	0,59	2	0,65	2	0,76	3	0,91	2	0,94	3	0,94	3
Херсонська	0,18	19	0,16	18	0,14	18	0,13	18	0,11	20	0,04	20	0,06	20	0,08	20	0,10	21	0,10	21	0,10	20
Хмельницька	0,25	13	0,22	14	0,17	15	0,15	16	0,14	16	0,07	14	0,09	16	0,12	16	0,16	14	0,16	14	0,14	17
Черкаська	0,30	10	0,25	11	0,23	11	0,26	12	0,28	9	0,08	13	0,10	13	0,15	13	0,23	10	0,23	10	0,37	8
Чернівецька	0,14	22	0,11	23	0,09	24	0,08	25	0,09	23	0,01	24	0,02	24	0,04	25	0,06	25	0,06	25	0,06	25
Чернігівська	0,26	12	0,24	12	0,21	13	0,22	14	0,24	12	0,07	15	0,09	17	0,11	17	0,12	17	0,12	17	0,15	16

тсья найвищими показниками розвитку ІКТ, є очікуваним і свідчить, що ці регіони схожі за своїм економічним розвитком, є промислово розвинутими, з потужним потенціалом і домінуванням великих підприємств. Слід зазначити, що показники розвитку ІКТ безпосередньо впливають на загальний розвиток економіки регіону.

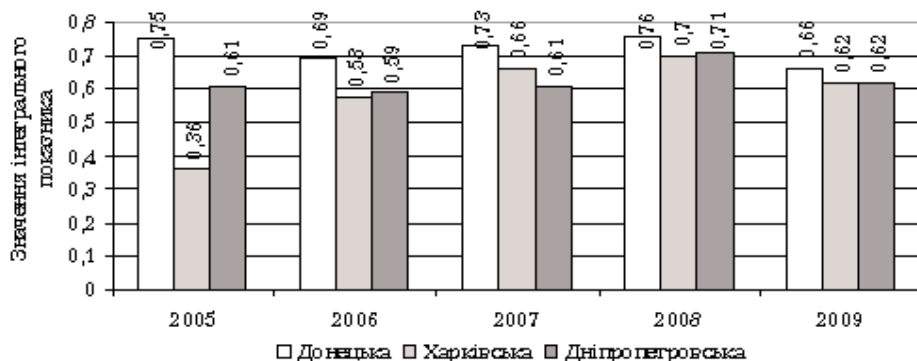

Рис. 3. Розподіл регіонів-лідерів за значеннями інтегрального показника «комунікаційні технології», авторська розробка

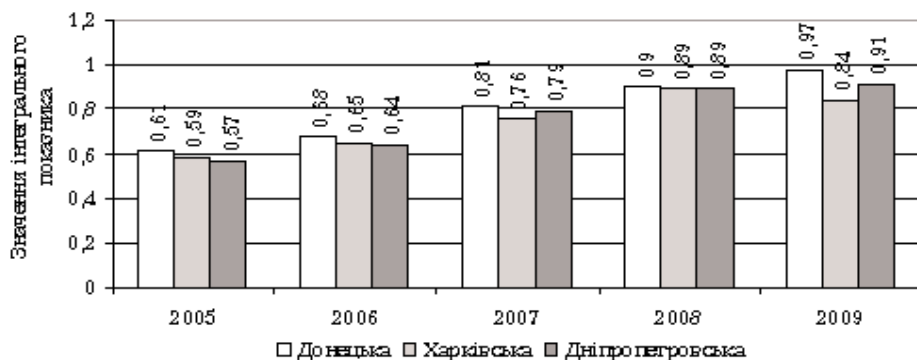

Рис. 4. Розподіл регіонів-лідерів за значеннями інтегрального показника «інформаційні технології», авторська розробка

До складу четвертого кластеру постійно входять АРК, Запорізька, Одеська та Львівська області. Одеська область за показниками комунікаційних технологій стабільно посідає 4 місце, а за показниками інформаційних технологій – 5 місце. Львівська область, навпаки, має кращі показники інформаційних технологій з тенденцією до їх підвищення, ніж показники комунікаційних технологій. Показники АРК та Запорізької області варіюються між 6 та 7 рангами. До третього кластеру потрапили Вінницька, Житомирська та Чернігівська області. Ці області характеризуються стабільно невисокими значеннями показників розвитку ІКТ – 0,2–0,3.

Такі регіони, як Київська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська не відносяться до певного кластеру протягом досліджуваного періоду, проте

Таблиця 4. Упорядковані класи за рівнями розвитку комунікаційних та інформаційних технологій *

Класифікатор	Розповсюдження регіонів				
	2005	2006	2007	2008	2009
1	Донецька Харківська Дніпропетровська Закарпатська Івано-Франківська Рівненська Чернівецька Волинська	Донецька Харківська Дніпропетровська Миколаївська Закарпатська Івано-Франківська Тернопільська Кіровоградська Херсонська Чернівецька Волинська Рівненська	Донецька Харківська Дніпропетровська Закарпатська Тернопільська Херсонська Чернівецька Кіровоградська Івано-Франківська Рівненська Волинська	Донецька Харківська Дніпропетровська Хмельницька Сумська Миколаївська Чернівецька Тернопільська Кіровоградська Івано-Франківська Херсонська Закарпатська Рівненська Волинська	Донецька Харківська Дніпропетровська Хмельницька Сумська Миколаївська Івано-Франківська Чернівецька Тернопільська Кіровоградська Закарпатська Рівненська Херсонська Волинська
2	Черкаська Чернівецька Хмельницька Сумська Житомирська Херсонська Тернопільська Кіровоградська Миколаївська Вінницька	Черкаська Чернівецька Хмельницька Сумська Житомирська Вінницька	Полтавська Луганська Київська Хмельницька Сумська Миколаївська Чернівецька Житомирська Черкаська Вінницька	Полтавська Луганська Київська Черкаська Хмельницька Київська Чернівецька Житомирська Вінницька	Київська Чернівецька Житомирська Вінницька
3	Полтавська Луганська Київська Одеська Закарпатська Львівська АРК	Полтавська Луганська Київська Одеська Закарпатська Львівська АРК	Одеська Закарпатська Львівська АРК	Одеська Закарпатська Львівська АРК	Одеська Львівська Полтавська Луганська Закарпатська Черкаська АРК
4	Полтавська Луганська Київська Одеська Закарпатська Львівська АРК	Полтавська Луганська Київська Одеська Закарпатська Львівська АРК	Одеська Закарпатська Львівська АРК	Одеська Закарпатська Львівська АРК	Одеська Львівська Полтавська Луганська Закарпатська Черкаська АРК

слід зазначити, що у Кіровоградській, Тернопільській та Херсонській областях простежується тенденція приналежності до другого кластеру, а в Черкаській – до третього кластеру.

Слід відмітити, що розвиток інформаційних технологій Кіровоградської, Луганської, Сумської, Тернопільської, Херсонської та Черкаської областей має позитивну тенденцію до поступового підвищення, тоді як рівень розвитку комунікаційних технологій знижується.

Цікавим є той факт, що Київська, Миколаївська та Полтавська області за період 2005–2008 рр. мали постійну тенденцію до зменшення рівня розвитку комунікаційних технологій і збільшення значень інтегральних показників інформаційних технологій, а у 2009 р. ситуація кардинально змінилась.

Висновки. Проведене дослідження з використанням запропонованої методики оцінювання рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у регіональному розрізі показало, що регіони, які близько знаходяться на географічній карті, схожі за рівнями розвитку ІКТ, можуть бути віднесені до одного економічного кластеру. Отримані значення інтегральних показників ІКТ дозволили виділити потужні та найбільш перспективні регіони-лідери (Харківський, Донецький, Дніпропетровський) та аутсайдерів (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська та Чернівецька області).

Неоднорідність розвитку окремих регіонів зумовлена впливом економічних і соціальних чинників. Наявність значних розбіжностей в інформаційному розвитку регіонів потребує впровадження ефективного механізму реалізації регіональної політики України, яка має ґрунтуватися на адекватному механізмі оцінювання рівня розвитку ІКТ у регіонах.

Пріоритетними напрямками регіональної політики у сфері інформатизації й комунікації повинні стати: формування та впровадження правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, технологічних, методичних умов розвитку інформаційного суспільства з урахуванням світових тенденцій; всебічний розвиток загальнодоступної інформаційної інфраструктури та інформаційно-телекомунікаційних систем; забезпечення вільного доступу населення до телекомунікаційних послуг, зокрема до мережі Інтернет та інформаційних ресурсів; збільшення різноманітності послуг населенню та бізнесу, що надаються за допомогою ІКТ; створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів на основі врахування національних, світоглядних, політичних, економічних, культурних та інших аспектів розвитку України; створення умов для забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності всіх верств населення, забезпечення участі громадськості в побудові інформаційного суспільства тощо.

Перспективи подальших розвідок. Подальші дослідження у сфері розбудови інформаційного суспільства в нашій країні можуть бути спрямовані на активізацію співпраці держави та бізнесу (публічно-приватне партнерство) з метою стимулювання розробки й впровадження новітніх інформаційних технологій у всі сфери життя та діяльності громадян, суспільства та держави, що забезпечить створення умов для підвищення конкурентоспроможності галузі ІКТ.

1. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09.01.2007 №537-V // zakon1.rada.gov.ua.
2. Доповідь про стан та розвиток інформатизації в Україні за 2009 рік: Доповідь Кабінету Міністрів України від 25.09.2009 // zakon1.rada.gov.ua.
3. Доповідь про стан та розвиток інформатизації в Україні за 2010 рік: Доповідь Кабінету Міністрів України від 11.02.2011 // zakon1.rada.gov.ua.
4. Венгер Є.І. Індикатори розвитку регіонального інформаційного суспільства (на прикладі Чернівецької області) // Науковий вісник НЛТУ України.– 2011.– Вип. 21.18. – С. 338–345.
5. Воронін І.М. Телекомунікаційні системи України // www.nbuv.gov.ua.
6. Желіховська М.В., Хрущ Н.А. Моніторинг результатів і перспектив розвитку підприємств галузі зв'язку // Вісник Хмельницького національного університету.– 2010.– №3. – Т. 3. – С. 30–34.
7. Завізена Н.С. Аналіз стану інформаційного розвитку в регіонах України // www.nbuv.gov.ua.
8. Іванова В.В. Роль інформаційного ринку в трансформаційних процесах економіки // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем: 36. наук. праць.– 2008.– №13. – С. 16–24.
9. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості. – К., НІСД, 2010. – 29 с.
10. Ковтуник І. Структура і рівень розвитку зв'язку в Україні // www.nbuv.gov.ua.
11. Кожухівська Р. Інформаційні комп'ютерні технології: нові можливості для економіки // Економіка.– 2009.– №8. – С. 108–112.
12. Коломієць Г.С. Інформаційна продукція: ринок, маркетинг, підготовка кадрів. – К.: Либідь, 1991. – 176 с.
13. Корпан О.С. Аналіз основних результатів розвитку підприємств галузі зв'язку України // Вісник Хмельницького національного університету.– 2010.– №6, Т. 4. – С. 320–323.
14. Михайловська О.В. Місце України у світовому процесі розбудови інформаційного суспільства // Актуальні проблеми економіки.– 2009.– №12. – С. 36–44.
15. Статистичний щорічник України за 2007 рік: Статистичний збірник / За ред. О.Г. Осауленка; Державний комітет статистики України. – К.: Консультант, 2008. – 571 с.
16. Хаустова В.Є., Омельченко О.І. Інтегральна оцінка рівня життя населення регіонів України методом ентропії // Актуальні проблеми економіки.– 2011.– №2. – С. 137–146.
17. Штифанич Р.В. Стан інформаційного забезпечення підприємств АПК: облік та аналіз // Науковий вісник Ужгородського університету.– Серія: Економіка.– 2010.– Вип. 29, Ч. 2: Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. – С. 100–103.
18. Яценко М.С. Регіональні чинники розвитку інфокомунікацій та основних учасників регіонального комплексу інфокомунікаційних послуг // Труды Одеського політехнічного університету.– 2009.– №2. – С. 303–309.
19. Economic and Social Indicators. Information and Communication Technologies (ICT) statistics – 2009, 2006 // www.gov.mu.
20. ITU World Telecommunication / ICT Indicators database // www.itu.int.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2012.